

AFKOMST MET GEVOLGEN

Huib D. Minderhoud

Alie Borghardt, geboren in 1917 en tot 1944 werkzaam in de jeugdzorg in Den Haag, werd eind 1945 belast met de leiding over uit het westen afkomstige N.S.B. kinderen, wier ouders in Westerbork gevangen zaten. Het waren er ruim honderd en ze waren ondergebracht in een leegstaande boerderij aan het Zwinderse kanaal, waarvan de bewoners ook geïnterneerd waren. Wegens gebrek aan verzorgsters kreeg Alie hulp van vier uit Lunenburg teruggestuurde N.S.B. vrouwen.

Er was aan van alles gebrek in de boerderij. Van bij elkaar gezochte lappen stof werden zo goed mogelijk passende kleren gemaakt. Omdat er lang niet genoeg pannen en andere keukenbenodigdheden aanwezig waren, werd er verschillende keren per dag gekookt en het viel ook niet mee aan voldoende levensmiddelen te komen. Gelukkig waren in de omgeving wonende boeren altijd bereid bij te springen. De kinderen aten aanvankelijk van allerlei soorten deksels, maar na enig aandringen bleek de burgemeester van Dalen bereid houten borden voor hen te laten maken.

Er werd geslapen op strozakken op de deel en op zolder. Het dagelijks leven op de boerderij was eentonig en saai, want de kinderen gingen niet naar school. Ze voelden ook heel goed aan, dat de wereld daarbuiten hen vijandig gezind was en dat ze dus nergens anders terecht konden. Alie vroeg en kreeg een orgeltje om af en toe wat met hen te zingen. De enige dag, die de kinderen hier tijdens hun verblijf wat fleur bracht,

was 31 augustus 1946, Koninnedag. Er werden paarden en wagens beschikbaar gesteld, waarmee zij met de leiding naar Coevorden vervoerd zouden worden om het feest mee te vieren. Wekenlang was men bezig om papieren mutsen en vlaggetjes te maken en op de grote dag, tijdens de rit, werd uit volle borst: "Wij leven vrij, wij leven blij op Neerlands dierb're grond" gezongen. Iedereen was meegegaan en 't werd een prachtige dag, want...niemand in Coevorden kende hen!

Kort hierna kwam er een eind aan het verblijf van de N.S.B. kinderen hier. Een nieuwe regeling bepaalde, dat zij voortaan verzorgd moesten worden door de gemeente van herkomst. Ze vertrokken, een afschuwelijke periode, alleen veroorzaakt door hun afkomst, achter zich latend. Alie Borghardt ging weer als jeugdleidster naar Den Haag.

De kinderen waren niet de enige, die door hun familie-achtergrond in grote problemen raakten. Daar was bijvoorbeeld Gesinus Terweij, geboren in

Foto: Ali Borghardt.

1898 in het Duitse Veldhausen en in 1920 naar Nederland gekomen. Hij trouwde met een meisje uit De Krim en begon in de dertiger jaren in Coevorden een eigen schildersbedrijf. Er werden drie dochters geboren en Gesinus voelde zich gelukkig in zijn tweede vaderland. Hij had zich echter niet tot Nederlander laten naturaliseren en dat brak hem op, toen ons land bezet werd.

De Duitsers beschouwden hem als een van hen, als een Rijksduitsers, die als zodanig recht had op extra distributiekaarten,

Foto: Gesinus en Bé Terweij met hun dochters Diny, Henni en Nanny in 1942.

extra fruit en extra brandstof. Gesinus wees al deze milde gaven beleefd van de hand, maar van de gunst zijn radio niet te hoeven inleveren, maakte hij dankbaar gebruik. Hierdoor kon hij immers naar Radio Oranje blijven luisteren.

Kon hij zich op deze manier aan de zegeningen van het Derde Rijk onttrekken, de situatie veranderde dramatisch, toen hij als Duits dienstplichtige een keuringsoproep voor de Wehrmacht ontving. Op alle mogelijke manieren probeerde Gesinus zich hieraan te onttrekken. Hoewel niet-roker rookte hij sigaretten met suiker, waardoor hij doodziek op de plaats van bestemming verscheen. Hij reed opzet-

telijk met zijn motor tegen een boom en liet na een volgende oproep een lange uittrekladder op zijn op de onderste tree geplaatste voet vallen. Toen hij op 11 januari 1944 een "Befehl" ontving zich te melden in Hengelo, probeerde hij met behulp van een handbijl zijn onderbeen te breken. Er ontstond een diepe wond, die door een opzettelijk veroorzaakte infectie ernstige ziekteverschijnselen met zich meebracht. Gesinus werd nu toch afgekeurd.

Maar de Wehrmacht liet hem niet met rust. Toen hij in november 1944 (de Duitsers hadden nu iedereen nodig!) weer dreigde ingelijfd te worden, dook hij onder in het Bethesda-

ziekenhuis in Hoogeveen. Een in vertrouwen genomen arts liet hem inschrijven als T.B.C. patiënt en deze status redde hem toch nog, toen twee soldaten hem hier kwamen halen. Daar Gesinus nu bang werd voor Duitse maatregelen tegen zijn familieleden, dook het gezin in december 1944 onder. De in april 1945 volgende bevrijding werd, gezien het voorgaande, voor de Terweij's wel een heel bijzondere ervaring. Ze betekende ook het einde van de jarenlange kwelling van Gesinus, voortvloeiend uit zijn afkomst. Begin jaren vijftig werd het verzuim van de dertiger jaren goedgeemaakt. Het gezin Terweij werd genaturaliseerd.